

Uitvallers in de zorg

De Staat van Nederland 2013

Stadsschouwburg Amsterdam, 23 september 2013

Evelien Tonkens

Hoogleraar actief burgerschap Universiteit van
Amsterdam

Toeziethouder Meander Medisch Centrum
Amersfoort

Toeziethouder Mondriaan GGZ Heerlen

Voorzitter 2e wetenschappelijke beg. cie. evaluatie
Wmo

Lid Cie maatschapp ondersteuning
Gezondheidsraad

Onderbelichte onderwerpen in de zorg:

1. Mythes en onderbelichte oorzaken van **kostenstijging**
2. Onvoorziene effecten van **afkalving verzorgingsstaat**
3. De woelige toekomst van de **ziekenhuizen**

IN

Miljoenennota 2014

UIT

Inkomsten
in miljarden
euro totaal

€ 249,1

Directe belastingen

62,8

Indirecte belastingen

74,1

Premies
volksverzekeringen

44,7

Premies werknemers-
verzekeringen

55,6

Gasbaten

11,9

€ 267,0

Uitgaven
in miljarden
euro totaal

Zorg

77,8

Sociale Zekerheid en
Arbeidsmarkt

78,6

Onderwijs, Cultuur
en Wetenschap

32,1

Gemeente- en
Provinciefonds

20,8

Buitenlandse
Zaken

11,3

Defensie

7,6

Infrastructuur
en Milieu

10,3

Veiligheid
en Justitie

10,4

Rentelasten
staatsschuld

8,9

EZ

4,7

-0,3

Overig

2,0

Financiën

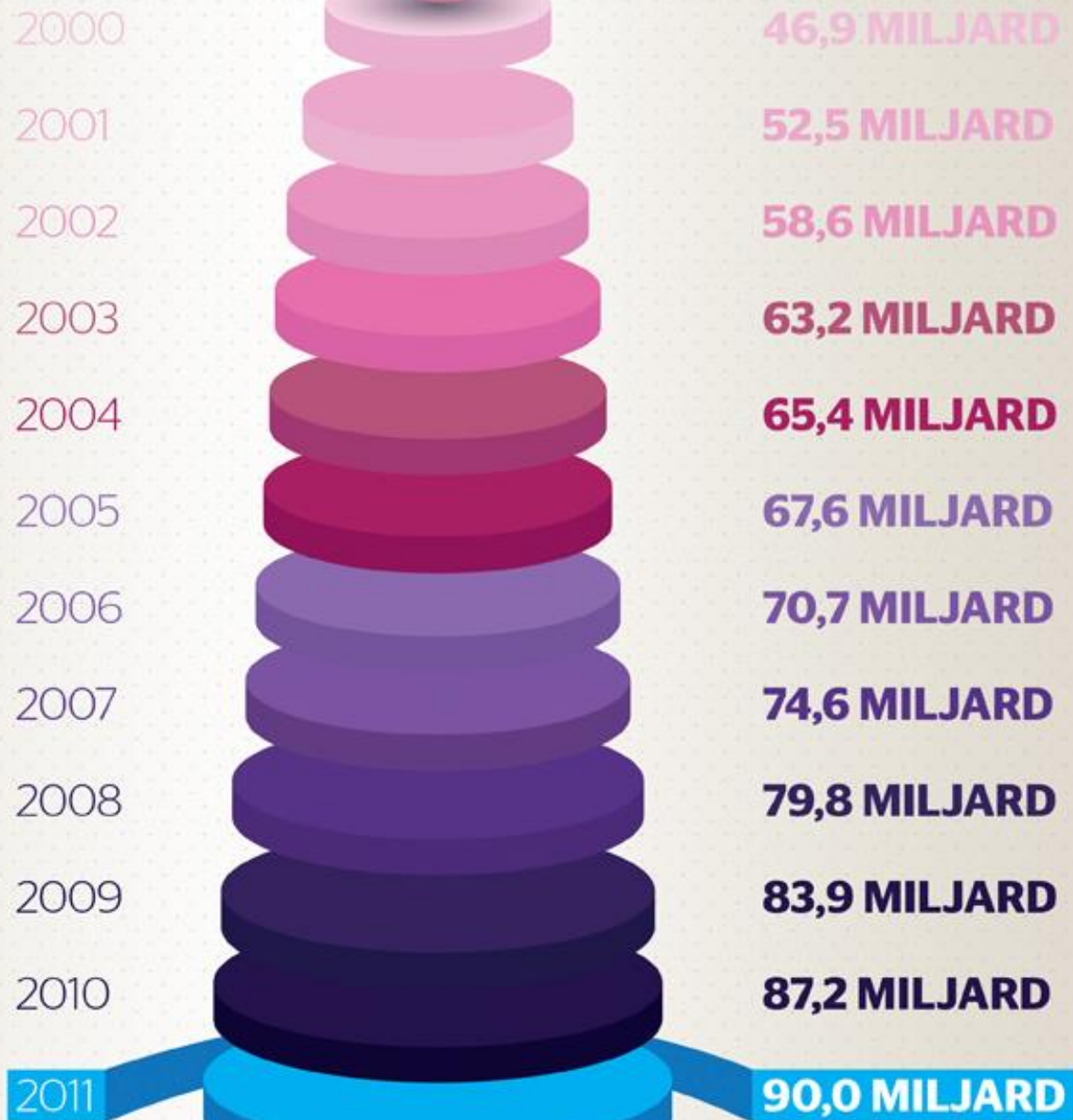
3,4

BZK

Zorgkosten Nederland tamelijk gemiddeld:

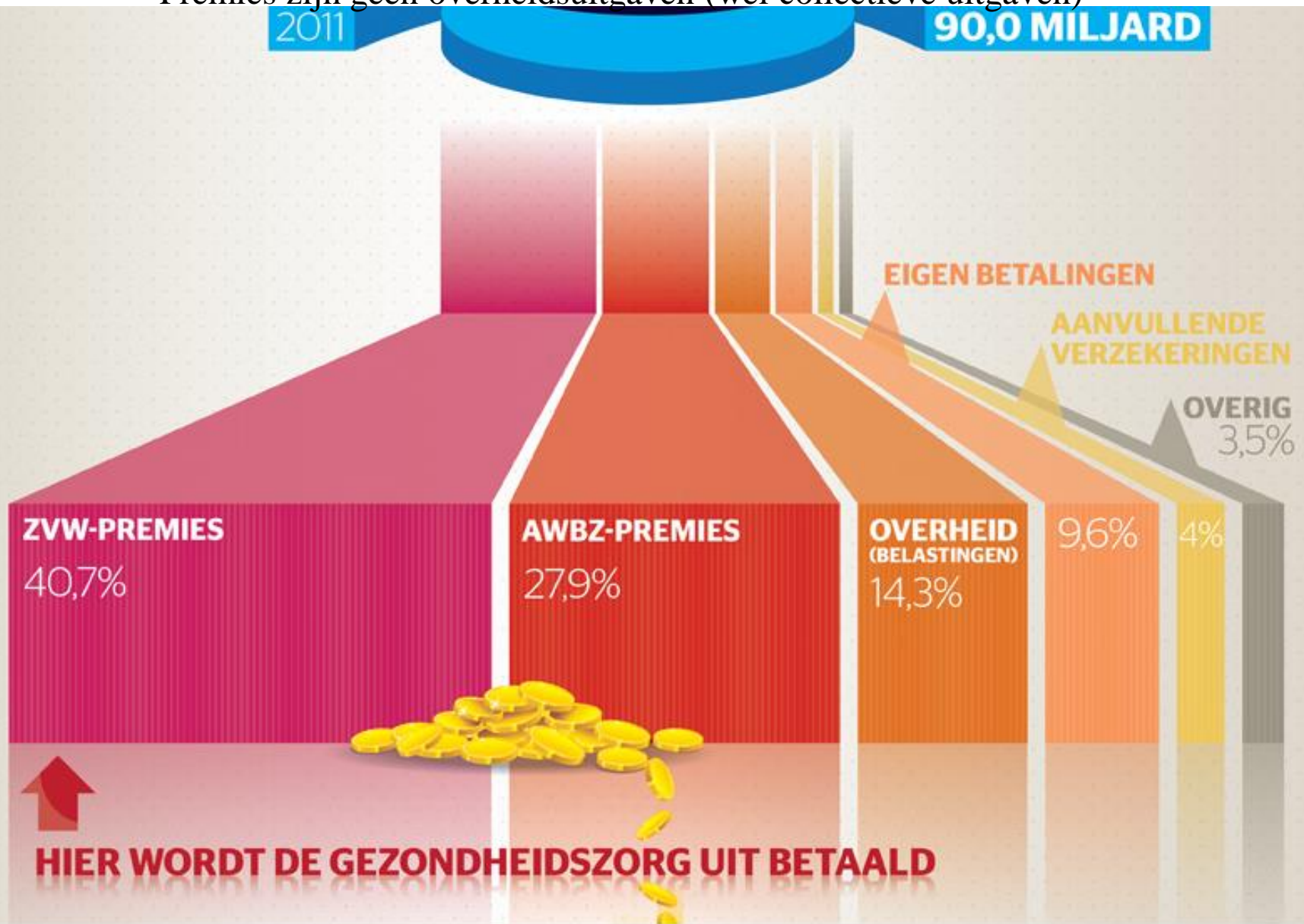

Zorg... en welzijn

Slechts 14% komt van overheid. Meeste zorguitgaven zijn premies.

Premies zijn geen overheidsuitgaven (wel collectieve uitgaven)

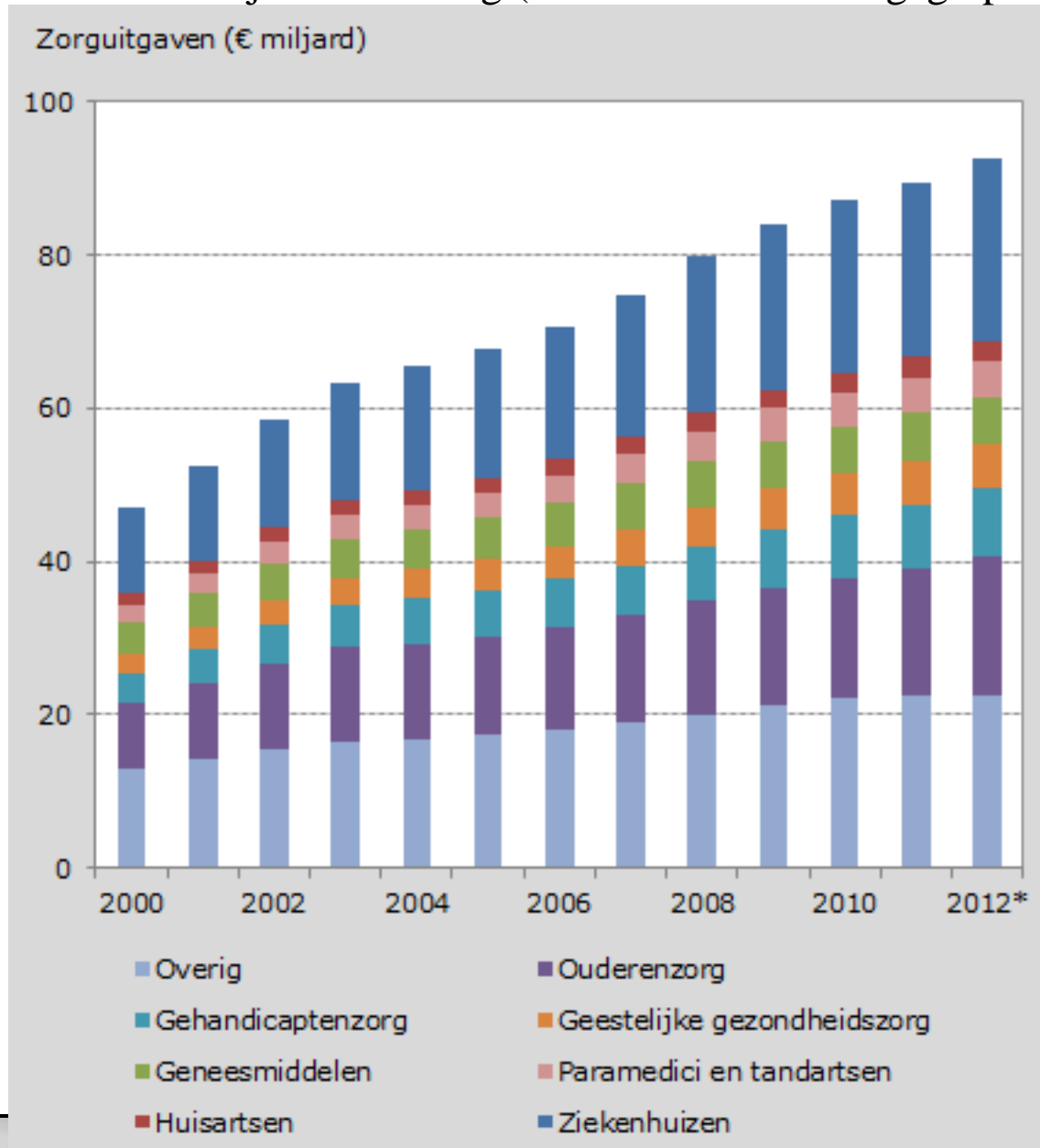

Vergrijzing verklaart slechts 15% van de kostenstijging:

Oorzaak van stijging zorguitgaven (1999-2010)

Grootste kostenstijging bij ziekenhuizen, niet bij ouderenzorg (waar meest wordt ingegrepen)

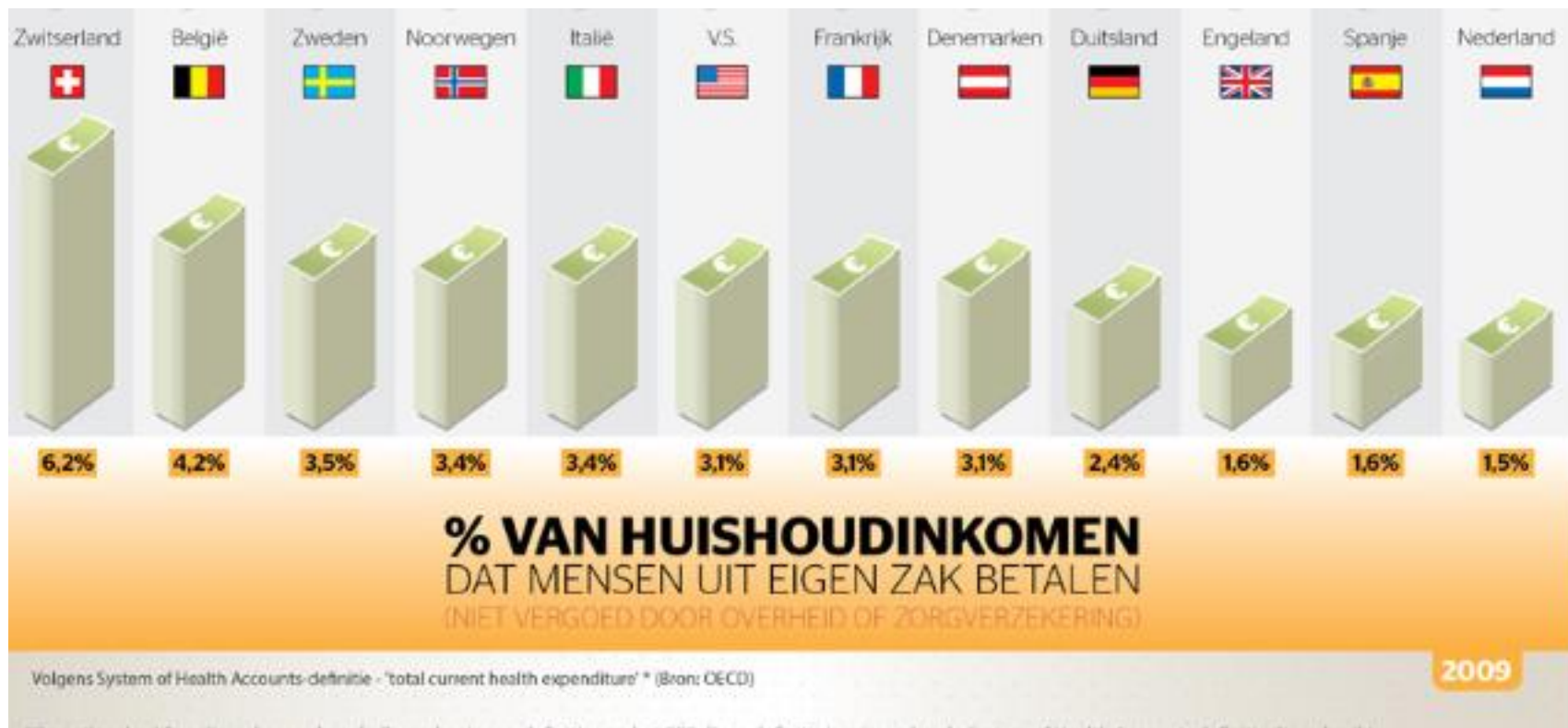

Stille allergrootste kostenstijger: marktwerking, door o.a.:

- Eis van 20- 25 % eigen vermogen: groot deel kostenstijging niet naar zorg maar naar banken
- FB ->DBC -> DOT = dure operatie
- Grillig beleid plus kapitaallasten eigen risico instellingen: ->grote financiële onzekerheden -> maximale productie
- Hogere salarissen top
- Hogere uitgaven voor PR en marketing
- Maximale productie haaks op ethiek van zuinigheid

Eigen bijdragen in Nederland wel laagst: -> verhoging volgende ingreep.
Keuze: eigen bijdragen of eigen risico

Kortom: kosten zorg

- Niet exorbitant in Europa
- Geen probleem voor overheidsfinanciën (want premies)
- Premies jagen economie aan (voor zorg, minder voor bijv. horeca)
- Ingrijpen in mn. ouderenzorg is keuze, geen noodzaak; ouderenzorg is niet grootste kostenpost of kostenstijger
- Marktwerking stille grootste oorzaak kostenstijging
- Eigen bijdragen wordt volgende bezuinigingspost

2. Afkalving verzorgingsstaat zal leiden tot:

- Grotere tweedeling eigen familie/ eigen portemonnee
- Migrantenzorgwerkers: au pair uit Roemenie voor je demente moeder
- Overbelasting informele zorg (300.000 in 2001, 450.000 in 2008) -> meer ouderenmishandeling – nu al 200.000
- overvraging vrijwilligers:
 - overaanbod vrijwilligers, oa. vanwege verplichting,
 - maar hogere eisen
 - -> afwijzing ‘zwakke’ vrijwilligers, overvraging sterke
- Verschuiving naar Amerikaans model: verzorgingsstaat alleen voor de armen-> permanente discussie over deserving / undeserving;
- Schaamte voor zorgafhankelijkheid

Gaat de **buurt** ons redden?

- 72 % is bereid buren of vrienden te helpen of doet dit al; onderzoek TNS Nipo 18 september jl.:

- Buren zijn geen vrienden, ziek kan griepje zijn
- En gaan ze het ook doen, en volhouden?
- Buren in de praktijk: schaamte, overvraging, vernedering, conflicten
- Heil komt van oppervlakkige, begrensde contacten: groeten, winkelier, hond (vandaag Bredewold Trappenburg en Tonkens in Volkskrant)

Gaan **burgerinitiatieven** ons redden?

- Zie Stadsdorp Zuid? Echter:
- is hulp, geen zorg
- Zijn welgestelde hoger opgeleiden met groot netwerk
- Burgerinitiatieven in zorg zeer schaars: SCP vond er handvol
- Niet in arme buurten (onderzoek tns nipo vorige week, WRR vertrouwen in de buurt 2005)

Toekomst ziekenhuizen:

- Ziekenhuiszorg is afgelopen decennia **sterk verbeterd**
- Echter: **storm** op komst
- 1,5 % groei = met 2,5 % inflatie feitelijke krimp, met stijgende vraag -> **wachlijsten**
- **Grillig** beleid, bijv. plotseling teruggeisen overschrijdingen macrobudget
- **Onzeker** beleid, bijv. nu nog geen zekerheid over vergoedingen 2013
- Geen overheidsvisie, geen planning: survival of the fittest
- **Helft van de ziekenhuizen verdwijnt** komende jaren: fusies, overnames, faillissementen (kapitaallasten)
- Maatschappelijke **woede** -> eis dat politiek ziekenhuizen redt, vgl. 2000-2005. Maar politiek gaat daar niet over.